

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-15>

УДК 338.43

Діна ШКВАРУК

Західноукраїнський національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3617-9375>

e-mail: schkvarukdina@gmail.com

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АПК (НА ПРИКЛАДІ США)

У статті досліджено ключові аспекти, які сприяли успіху США в створенні стійкої і ефективної аграрної системи, зосереджуючись на екологічних та економічних аспектах. Визначено роль держави у підтримці сталого розвитку АПК, вказуючи на важливість правильного регулювання та стимулювання аналізуючого сектору. Підкреслюється, що США успішно використовують інструменти господарського стимулювання, такі як фінансові поштовхи, податкові пільги та регулятивні механізми, щоб сприяти розвитку еколого-економічного потенціалу АПК. Охарактеризовано рівень ВВП США та його значення у формування ефективної економіки. Зазначено основні характеристики розвитку економіки на екологічній основі в країні та інноваційні підходи та технології, такі як сільськогосподарська біотехнологія, точне землеробство, системи зберігання води та енергоефективність, що сприяють збільшенню продуктивності та зниженню використання ресурсів. Крім того, в статті зазначено, що успіх США полягає в розвиненій системі досліджень і розвитку, яка сприяє постійній інноваційній діяльності та адаптації до змінних умов.

Ключові слова: еколого-економічний потенціал, ВВП, економічний потенціал країни, аспекти розвитку, АПК, екологічна основа.

Dina SHKVARUK

Western Ukrainian National University

FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF THE APC (ON THE EXAMPLE OF THE USA)

The article explores the key aspects that have contributed to the success of the United States in creating a sustainable and efficient agricultural system, focusing on environmental and economic aspects. The role of the state in supporting the sustainable development of the agro-industrial complex is defined, pointing out the importance of proper regulation and stimulation of the sector. It is emphasized that the United States has successfully used economic incentives, such as financial incentives, tax incentives, and regulatory mechanisms to promote the development of the environmental and economic potential of the agro-industrial complex. The author also draws attention to the importance of partnerships between government agencies, industries, and the public sector in achieving sustainable development. It is shown that the United States actively engages scientific institutions, business environment and non-profit organizations to jointly develop innovative solutions and technologies aimed at preserving the environment and increasing the productivity of the agro-industrial complex.

The level of US GDP and its importance in the formation of an efficient economy are characterized. The main characteristics of the development of the ecologically based economy in the country and innovative approaches and technologies, such as agricultural biotechnology, precision agriculture, water storage systems and energy efficiency, which contribute to increased productivity and reduced resource use, are outlined. In addition, the article notes that the success of the United States lies in a developed research and development system that promotes continuous innovation and adaptation to changing conditions.

The article emphasizes the importance of taking into account environmental factors in the development of the agricultural sector, which can lead to increased production efficiency, reduced negative environmental impact and improved product quality. The results of the US study show that environmentally oriented approaches and innovative technologies can contribute to increased efficiency and sustainability in the agricultural sector.

Keywords: ecological and economic potential, GDP, economic potential of the country, aspects of development, agro-industrial complex, ecological basis.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Актуальним завданням багатьох країн світу, які прагнуть досягти сталого розвитку і зберегти довкілля та промисловість для майбутніх поколінь, є розвиток еколого-економічного потенціалу. У цьому контексті варто звернути увагу на закордонний досвід, який надає цінні уроки і принципи для досягнення поставлених цілей. Практика розвитку еколого-економічного потенціалу в інших країнах включає передові підходи, які були успішно впроваджені і виявилися досить ефективними. Цей досвід допомагає уникати повторювання помилок і знаходити нові шляхи досягнення балансу між екологічними і економічними цілями. Однак важливо враховувати, що кожна країна має свої унікальні особливості та контекст, тому необхідно адаптувати закордонний досвід до конкретних умов і потреб кожної країни. Тим не менше, засвоєння цінних уроків з закордонного досвіду може сприяти ефективному розвитку еколого-економічного потенціалу у нашій країні. Таким чином, вивчення досвіду інших країн у розвитку еколого-економічного потенціалу може стати цінним джерелом інсайтів та інноваційних підходів, які сприятимуть досягненню ефективного функціонування будь-якої країни, що спрямовує свою економіку на екологічні засади.

Світові екологічні проблеми людства загострюють внутрішню потребу у запровадженні дієвих екологічних заходів для гарантування екологічної безпеки суспільства. Особливої актуальності набуває питання у контексті збереження територій для проживання населення та формування продовольчої основи [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Чимало вітчизняних та закордонних науковців присвятили свої праці вивченню саме екологічного та економічного потенціалу. Серед них Іванов Д., Меглей В., Базилевич В., Сілантьєв О., Величко О., Лук'янихін В., Басюк О., Тавлуй І., Шкуратов О., Вишневська О., Волошина В., Гаріна Ю., Погріщук Б.В. та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених даній темі, її актуальність не зменшується у зв'язку з сучасною ситуацією в національній економіці.

Формування цілей статті

Метою статті є проаналізувати та представити інформацію про ефективні практики та стратегії, які використовуються в інших країнах для розвитку сталого та прибуткового АПК з ціллю більш ґрунтовно сформувати конкуренті переваги кожної країни.

Виклад основного матеріалу

Пандемія коронавірусу, яка тривала досить довго, а також військова агресія, безперечно, мають значний вплив на життя більшості людей України. Крім того, пандемія та військові дії залишають свій слід не тільки на рівні окремих осіб, але й на світовій арені, об'єднуючи багато країн у спільній проблемі економічної та фінансової кризи. Навіть коли повсякденне життя повернеться до нормального стану, наслідки для економіки будуть відчутні ще протягом багатьох років. Після того, як підприємці знову отримають можливість діяти, настане час, коли інвестори, вийшовши з кризи, матимуть шанс побудувати щось нове і відмінне від минулого. Це стане новим етапом в економічній історії, хід якого буде визначати наступні десятиліття. Оскільки Європейський Союз планує досягти кліматичної нейтральності до 2050 року, а кліматичні питання є актуальними і для інших країн світу, включаючи Україну, є можливість, що новий етап в економічній історії буде присвячений захисту навколишнього середовища.

Якщо ми говоримо про закордонний досвід розвитку економіко-екологічного потенціалу сільського господарства, можна відзначити наступні аспекти, які найкраще відображають прогрес у цій галузі:

1) Стимулювання екологічно відповідної виробничої діяльності: країни, такі як Швейцарія, Нідерланди, Данія, Коста-Ріка, Норвегія, Німеччина, Ісландія, Фінляндія, Канада та інші, активно використовують фінансові заохочення та пільги для фермерів та сільськогосподарських підприємств, які застосовують екологічно чисті методи виробництва, такі як органічне землеробство, використання відновлюваної енергії, збалансоване використання водних ресурсів.

2) Використання новітніх технологій: деякі країни, зокрема Сполучені Штати Америки, Японія, Нідерланди, Ізраїль та Китай, впроваджують сучасні технології в аграрний сектор, що дозволяє підвищити продуктивність, ефективність використання ресурсів та зменшити негативний вплив на довкілля. Наприклад, автоматизовані системи зрошення, моніторинг забруднення повітря та ґрунтів і т.д.

3) Збільшення енергоефективності: деякі країни, такі як Німеччина, Данія, Канада, Ізраїль та Нідерланди, зосереджуються на зменшенні енергоспоживання в сільському господарстві за допомогою енергоефективних технологій. Це включає використання енергозберігаючого обладнання, встановлення сонячних панелей, використання панелей для генерації відновлювальної енергії, раціональне використання енергії в системах ірригації та оптимізацію процесів зберігання та переробки сільськогосподарської продукції та інше.

4) Запровадження зелених технологій: країни, такі як Данія, Нідерланди, Ізраїль, Канада та Норвегія, активно розвивають зелені технології у сільському господарстві, які сприяють зменшенню викидів шкідливих газів та забруднення довкілля. Це можуть бути біореактори для переробки відходів, системи компостування та інші інноваційні підходи.

5) Співпраця з різними секторами: багато країн, включаючи США, Німеччину, Швейцарію та Канаду, активно співпрацюють між різними секторами, такими як уряд, науково-дослідні установи та приватні компанії. Ця взаємодія сприяє обміну знаннями, ресурсами та інноваціями, спрямованими на розвиток еколого-орієнтованих практик у сільському господарстві.

6) Залучення фінансової підтримки: країни, такі як США, Китай, Європейський Союз, Бразилія та Індія, активно залучають інвестиції та фінансову підтримку для розвитку еколого-орієнтованих проектів у сільському господарстві. Це можуть бути державні програми, міжнародні фонди та приватні інвестори та інструменти фінансування.

Цей закордонний досвід у розвитку економіко-екологічного потенціалу сільського господарства може надати корисні ідеї та стратегії для впровадження в Україні. Використання екологічно чистих методів виробництва, новітніх технологій, збільшення енергоефективності, запровадження зелених технологій,

співпраця між різними секторами та залучення фінансової підтримки можуть сприяти досягненню балансу між економічним розвитком, збереженням природних ресурсів та покращенням якості життя населення.

Україна може взяти на увагу ці приклади як основу для розробки своїх стратегій та політик у сфері сільськогосподарства. Важливо враховувати контекст та особливості української сільськогосподарської системи, адаптувати та впроваджувати відповідні рішення, щоб забезпечити сталий та екологічно збалансований розвиток АПК. Тут звичайно не обійтися без підтримки держави. Цілеспрямованість втручання держави в економічне життя можна оцінювати на основі показників ефективності її діяльності у задоволенні потреб населення. Інститути державної влади знаходяться у центрі економічного і соціального розвитку країни, проте не як безпосереднє джерело зростання, а як партнери, каталізatori та помічники [2]

Варто більш детально проаналізувати економічну та екологічну складові у розвитку розвинених країн світу. Третьою за чисельністю населення країною у світі, після Індії та Китаю, є Сполучені Штати Америки. Звісно, економіка США є найбільшою економікою світу, її ВВП у 2021 році склав 22,7 трлн. доларів США (рис. 1), якщо порівнювати її з Китаєм та Японією, то це третина їх сукупного ВВП. Загальний обсяг експорту США за останні два десятиліття значно зріс і склав 1,6 трильйона доларів США в 2019 році, перш ніж впасти до 1,4 трильйона в 2020 році через пандемію коронавірусу.

Статистика показує темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) у Сполучених Штатах з 2019 по 2023 роки (прогнозоване значення). З рисунку 1, очевидно, що найважчим для країни був 2020 рік, адже темп зростання ВВП є не лише меншим, а й сягає -3,41%. Це є причиною пандемії коронавірусу та інших економічних і політичних чинників. Варто зауважити, що дана країна є світовим лідером за масштабами розвитку та значно випереджає інші розвинені країни світу. Зростаюча глобалізація міжнародної економіки робить ділову активність у США основою світової економіки, безпосередньо впливаючи на циклічність та зміни у стані здоров'я національних економік. Розвиток економічних процесів у США є одним з основних генераторів змін у світовій економіці.

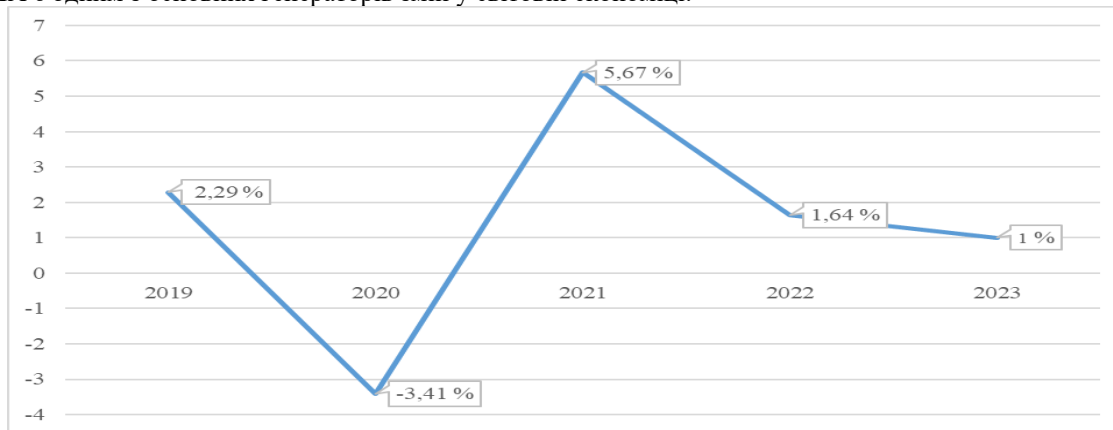

Рис. 1. Темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) у США за 2019-2023 рр.

Складено автором за джерелом [3]

В цілому, розвиток економіко-екологічного потенціалу АПК в Америці передбачає перехід до більш сталого та екологічно чистого с/г виробництва, використання новітніх технологій та розумного управління ресурсами. Основні ознаки розвитку економіки на основі збереження довкілля представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика розвитку економіки на екологічній основі в Сполучених Штатах Америки

№	Основні аспекти розвитку	Шляхи реалізації
1	Сталість та екологічна відповідальність	Засосування екологічно чистих методів обробітки ґрунту, водних ресурсів, біорізноманітя, використання органічних добрив, зменшення використання хімічних пестицидів
2	Технологічний прогрес	Застосування автоматизованих систем управління фермерським господарством, дронів для моніторингу рослинності
3	Розвиток відновлювальної енергетики	Встановлення сонячних панелей, використання вітрогенераторів для виробництва електроенергії
4	Управління водними ресурсами	Використання системи поливу, що дозволяють точно дозувати воду для поливу, збереження та очищення водних ресурсів
5	Розвиток екологічно чистих продуктів	Використання меншої кількості пестицидів, хімічних добрив, доступ до свіжих, органічних продуктів

Джерело: сформовано автором

Розвиток економіко-екологічного потенціалу АПК в США є досить важливим, оскільки він сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки, збереженню навколишнього середовища та підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору. Щодня уряд країни працює над зміцненням американської сільськогосподарської економіки. Щоб гарантувати, що Америка залишається світовим лідером у

виробництві сільськогосподарських культур, проводяться передові сільськогосподарські дослідження. А щоб побудувати сильнішу сільськогосподарську економіку для майбутніх поколінь, Америка працює над покращенням як внутрішнього, так і міжнародного ринків, створенням нових можливостей для отримання прибутку, як-от вбудована енергія, для американських виробників і вихованням наступного покоління американських фермерів [4].

У останні роки розвинені країни світу, такі як США, Канада, Японія, Китай, Австралія, Південна Корея та Індія, активно приймають моделі екологізації економічного розвитку, що включають стійку, інклюзивну економіку та її різні аспекти, такі як «зелена», «синя», «низьковуглецева» та «циркулярна» економіка, «зелене зростання» і т.д. Країни Європи, особливо члени ЄС, є лідерами в сфері «зеленої модернізації» економічного розвитку, де реалізація цих моделей вже стала практичною реальністю, випереджаючи наукові обґрунтування [5].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, з проведеного дослідження можна зробити висновок, що Сполученні Штати Америки мають значний досвід та досягнення в розвитку еколого-економічного потенціалу АПК. Країна активно використовує фінансові заохочення та пільги для фермерів, що застосовують екологічно чисті методи виробництва. Також вони успішно впроваджують новітні технології, збільшують енергоефективність, запроваджують зелені технології та співпрацюють між різними секторами. Це дозволяє США досягати високої продуктивності, ефективно використовувати ресурси та зменшувати негативний вплив на навколишнє середовище.

Наразі розвиток еколого-економічного потенціалу АПК в Україні може потребувати додаткових зусиль і підтримки. Урядова підтримка, включаючи фінансові стимули та пільги, може сприяти впровадженню екологічно чистих практик у виробництво. Також важливо впроваджувати новітні технології, які допоможуть підвищити продуктивність та ефективність використання ресурсів, зменшити викиди шкідливих речовин та забруднення довкілля.

Зробивши необхідні кроки для розвитку еколого-економічного потенціалу АПК, Україна може досягти балансу між економічним розвитком та збереженням природних ресурсів. Такий розвиток сприятиме покращенню якості життя населення, збереженню навколишнього середовища та сприятиме досягненню кліматичних цілей.

На основі закордонного досвіду розвитку аграрного сектору, можна зробити наступний висновок щодо України: для успішного розвитку агропромислового комплексу (АПК) Україна повинна впроваджувати сучасні технології, сприяти інноваціям та стимулювати підприємницьку активність в сільському господарстві. Крім того, Україна повинна створити сприятливе середовище для підприємницької активності в аграрному секторі. Це може включати зменшення бюрократичних перешкод, спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, підтримку малих та середніх фермерських господарств, створення сприятливих умов для інвестицій у сільське господарство. Додатково, варто звернути увагу на забезпечення розвитку сільських територій, у тому числі інфраструктури, доступу до ринків та фінансових послуг, а також підтримки освіти та навчання фахівців в аграрній галузі.

Література

1. Вишнеvsька О.М., Волошина В.В., Гаріна Ю.В. Екологічні засади розвитку суспільства. глобальні та національні проблеми економіки, 2018. Вип. 22. С. 658-661.
2. Погрішук Б.В. Економічна безпека аграрного сектору у системі економічної безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського Університету: Серія Економіка. Випуск 1 (53). 2019. С. 48–52.
3. Statista. <https://www.statista.com/statistics/270499/co2-emissions-in-selected-countries/>
4. Міністерство сільського господарства США (United States Department of Agriculture, USDA) <https://www.usda.gov/topics/farming>.
5. Крисоватий А. І., Сохацька О. М. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 478 с.

References

1. Vyshnevskaya O.M., Voloshyna V.V., Harina Yu.V. Ekologichni zasady rozvytku suspilstva. hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky, 2018. № 22. p. 658-661.
2. Pohrishchuk B.V. Ekonomichna bezpeka ahrarnoho sektoru u systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu: Seriya Ekonomika. № 1 (53). 2019. pp. 48-52.
3. Statista. Rezhym dostupu: <https://www.statista.com/statistics/270499/co2-emissions-in-selected-countries/>
4. Ministerstvo silskoho hospodarstva SShA (United States Department of Agriculture, USDA) <https://www.usda.gov/topics/farming>.
5. Krysovatyi A. I., Sokhatska O. M. Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv : monohrafiia. Ternopil : Osadtsa Yu. V., 2018. 478 p.